

EUROOPA
KONTROLLIKODA

ET

Arvamus 04/2022

(artikli 287 lõikele 4 ja artikli 322 lõike 1 punktile a)

ettepaneku kohta võtta vastu
Euroopa Parlamendi ja
nõukogu määrus, millega
muudetakse määrust (EL)
2021/241 taaste- ja
vastupidavuskavade
REPowerEU peatükkide osas,
samuti määrust (EL)
2021/1060, määrust (EL)
2021/2115, direktiivi 2003/87/
EÜ ja otsust (EL) 2015/1814
[2022/0164 (COD)]

Sisukord

	Punkt
Sissejuhatus	01–05
Üldised tähelepanekud	06–07
Konkreetsed tähelepanekud	08–74
REPowerEU eesmärgid ja ülesehitus	08–17
REPowerEU eesmärgid	08–14
Mõjuhindamine ja konsulteerimine sidusrühmadega ELi tasandil ja liikmesriikides	15–17
Rahastamine ja rahaeraldised	18–36
REPowerEU rahastamine	18–31
Rahalised eraldised	32–36
REPowerEU peatükid	37–59
REPowerEU peatükkide esitamise protsess	37–38
REPowerEU peatükkide sisu	39–49
REPowerEU peatükkide hindamine	50–59
Aruandlus, seire ja hindamine	60–74
Aruandlus REPowerEU peatükkide elluviimise kohta	61–63
Komisjoni tehtav järelevalve	64–72
Hindamine	73–74

Sissejuhatus

01 Venemaa sissetung Ukrainasse on suurendanud energiajulgeolekuga seotud probleeme ja toonud ilmsiks ELi sõltuvuse Venemaalt imporditavast gaasist, naftast ja söest. Vastuseks kutsus komisjon 2022. aasta märtsis üles lõpetama kiiresti Venemaa fossiilkütuste impordi ja kiirendama Euroopa rohelist kokkulepet¹. Pärast seda otsustas Euroopa Ülemkogu, et Euroopa Liit peaks võimalikult kiiresti järk-järgult kaotama oma sõltuvuse Venemaa gaasi, nafta ja söe impordist ning palus komisjonil esitada kava 2022. aasta mai lõpuks.

02 18. mail 2022 esitas komisjon kava „REPowerEU“² – plaani vastupidavama energiasüsteemi ja tõelise energialiidu saavutamiseks, lõpetades ELi sõltuvuse fossiilkütustest ja kiirendades üleminekut puhtale energiale. Plaanis sisalduvad meetmed on mõeldud nende eesmärkide täitmiseks energiasäästu, energiavarustuse mitmekesistamise ja taastuvenergia kiirema kasutuselevõtu kaudu (lõpetades kodudes, tööstuses ja elektritootmises fossiilkütuste kasutamise) ning puhta energia tootmise kaudu.

¹ Komisjoni teatis „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiavarustuse tagamiseks“, [COM\(2022\) 108](#).

² Komisjoni teatis „REPowerEU“, [COM\(2022\) 230](#).

03 Selle algatuse osana avaldas komisjon ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas, samuti määrust (EL) 2021/1060³, määrust (EL) 2021/2115⁴, direktiivi 2003/87/EÜ⁵ ja otsust (EL) 2015/1814⁶ [2022/0164 (COD)].

04 Ettepanekuga julgustatakse liikmesriike kasutama oma riiklikke taaste- ja vastupidavuskavasid reformide ja investeeringute strateegilise raamistikuna, et tagada Euroopa ühine tegevus vastupanuvõimelisema, turvalisema ja säästvama energiasüsteemi nimel. Selleks lisatakse uued meetmed uude REPowerEU peatükki, mis lisatakse heakskiidetud taaste- ja vastupidavuskavadele.

05 Kooskõlas Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjoni ja nõukogu taotlusega sisaldab käesolev arvamus hinnangut REPowerEU üldise ülesehituse, kavandatud muudatuste asjakohasuse ja võimalike rakendamisriskide kohta. Arvamus keskendub komisjoni ettepanekule, kuid selles võetakse arvesse ka ettepanekuga seotud poliitilist kokkulepet, mis saavutati Euroopa Ülemkogu 8. märtsi 2022. aasta kohtumisel.

³ Määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

⁴ Määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse eeskirjad, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavaid ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavu (ÜPP strateegiakavad), ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013.

⁵ Direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ.

⁶ Otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ.

Üldised tähelepanekud

06 Meie hinnangul antakse ettepanekus põhjalik ülevaade kontekstist ja peamistest probleemidest ning ettepanekuni viinud protsessist. Selles soovitatakse rakendada asjakohaseid meetmeid taaste- ja vastupidavusrahastu raames, kasutades seeläbi juba olemasolevaid struktuure.

07 Märgime siiski, et praegu kavandatud REPowerEU rakendamine võib praktikas osutuda keeruliseks järgmistel põhjustel:

- o kuigi REPowerEU eesmärk keskendub ELile tervikuna, rakendatakse taaste- ja vastupidavusrahastut liikmesriikide kavandatud meetmete kaudu. See kujutab endast riski eesseisvatele probleemidele strateegilise reageerimise seisukohast ning võib juhtida tähelepanu pigem üksikute liikmesriikide kui liidu kui terviku prioriteetidele;
- o taaste- ja vastupidavusrahastu piiratud ajakava koos taaste- ja vastupidavuskavade muudatuste esitamiseks ja heakskiitmiseks kuluva ajaga ei pruugi sobida mõne REPowerEU eesmärgi saavutamiseks;
- o praegu ei ole selge, kas olemasolevad vahendid on proportsionaalsed REPowerEU ambitsioonikate eesmärkide ja vastavate investeerimisvajadustega, eriti kuna suur osa sellest nõuab liikmesriikidelt ülejäänud taaste- ja vastupidavusrahastu laenude kasutamist või muude liidu poliitikavaldkondade vahendite ülekandmist;
- o kavandatud jaotuspõhimõtted vahendite jagamiseks liikmesriikidele ei kajasta REPowerEU praeguseid probleeme ja eesmärke ega liikmesriikide spetsiifilisi investeerimisvajadusi selles valdkonnas;
- o võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu suurt tähelepanu rohelistele eesmärkidele ja kliimale, võib REPowerEU meetmete puhul põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ üldine erand seada ohtu ühe selle põhiväärtusest.

Konkreetsed tähelepanekud

REPowerEU eesmärgid ja ülesehitus

Ettepaneku artikkel 1, millega muudetakse taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artiklit 4 ja artikli 18 lõike 4 punkti q; ettepaneku uue artikli 21c ja I lisa lisamine

Põhipunktid

- REPowerEU eesmärkide saavutamine sõltub üksteist täiendavatest meetmetest kõigil tasanditel
- Taaste- ja vastupidavusrahastu kestus piirab mõningaid REPowerEU eesmärke
- Sidusrühmadega konsulteerimine piirdus liikmesriikidega

REPowerEU eesmärgid

Eesmärkide saavutamine

08 REPowerEU üldeesmärk on „suurendada fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise ja energiavarustuse liidu tasandil mitmekesistamise kaudu liidu energiasüsteemi vastupanuvõimet⁷“. Seda eesmärki rakendatakse taaste- ja vastupidavusrahastu kaudu, lisades asjakohased meetmed taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkidesse⁸.

09 REPowerEU üldeesmärk viitab ELile kui tervikule. Selle asemel, et määrata kindlaks strateegilised projektid, mis kõige tõenäolisemalt aitavad kaasa selle üldeesmärgi saavutamisele, rakendatakse REPowerEU kava liikmesriikide esitatud meetmete kaudu. See hõlmab riske seoses REPowerEU strateegilise lähenemisviisiga ja selle üldeesmärgi saavutamisele.

⁷ Ettepaneku artikkel 1, millega muudetakse määruse (EL) 2021/241 (millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu) artiklit 4.

⁸ Muudetud määruse uue artikli 21c lõige 1.

10 Ettepanekus soovitatakse parandada energiataristut ja -rajatise, et täita kiireloomulist nafta ja gaasi varustuskindluse vajadust. Mõistame, et lühiajaliste vajaduste täitmiseks võib vaja minna teatavaid kiireloomulisi meetmeid. Investeeringud fossiilkütuste taristusse ei ole aga tingimata kooskõlas REPowerEU pikaajalise eesmärgiga vähendada sõltuvust fossiilkütustest ega taaste- ja vastupidavusrahastu keskendumisega rohelisele majandusele üleminekule, mille kohaselt vähemalt 37% taaste- ja vastupidavusrahastu kogueraldisest peab aitama kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele.

11 Koostoime ja vastastikuse täiendavuse tagamiseks tuleks REPowerEU peatükkides anda teavet REPowerEU eesmärkide saavutamiseks võetavate meetmete kohta, mida ei rahastata taaste- ja vastupidavusrahastust, vaid riiklikest või muudest liidu fondidest⁹. Me toetame komisjoni kavatsust saada ülevaade kõigist asjakohastest meetmetest, kuna REPowerEU edu sõltub üksteist täiendavatest meetmetest kõigil tasanditel. Mõned neist meetmetest, eelkõige riiklikest allikatest rahastatavad meetmed, ei kuulu aga taaste- ja vastupidavusrahastu järelevalve- ja kontrollikorra alla.

Ajakava

12 Ettepanek sisaldab mitmeid eesmärke, milles on ühendatud lühiajalised meetmed, et rahuldada kiireloomulisi varustuskindluse vajadusi, peamiselt parandades energiataristut ja -rajatise, ning keskmise pikkusega ja pikaajalised meetmed, mis keskenduvad näiteks energiatõhususele, ülekande kitsaskohtadele ja tööjõu ümberkvalifitseerimisele.

13 Ettepaneku I lisas täpsustatakse, et REPowerEU peatükkides osutatud meetmed peaksid „aitama tõhusalt kaasa liidu kui terviku varustuskindlusele, eelkõige energiavarustuse mitmekesistamise või fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise kaudu enne 2030. aastat“. Märgime, et 2030. aasta tähtaeg erineb taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamiskõlblikkuse perioodist, mis lõpeb 2026. aastal.

14 Seoses meetmetega, mis on suunatud REPowerEU pikaajalistele eesmärkidele, märgime, et nende täielik rakendamine taaste- ja vastupidavusrahastu raames, mis lõpeb 2026. aastal, ei pruugi olla võimalik. Kuigi taaste- ja vastupidavusrahastu aitab teha lühiajalisi investeeringuid, võib olla vaja rakendada REPowerEU pikaajalisi eesmärke ka investeeringute kaudu, mida rahastatakse muudest ELi programmidest.

⁹ Ettepaneku seletuskirja punkt 5.

Mõjuhindamine ja konsulteerimine sidusrühmadega ELi tasandil ja liikmesriikides

15 Parema õigusloome suunistes soovitatakse kavandamis- ja rakendamisvõimaluste põhjaliku analüüsi osana kasutada mõjuhinnanguid ja sidusrühmadega konsulteerimist. Sellest hoolimata ei tehtud ettepaneku suhtes spetsiaalset mõjuhinnangut ega konsulteeritud sidusrühmadega. Nõustume siiski komisjoniga, et REPowerEU põhjalik mõjuhindamine oleks olnud nii piiratud aja jooksul keeruline.

16 Ettepanekuga kehtestatakse nõue, et liikmesriigid peavad oma taaste- ja vastupidavuskavade koostamisel konsultatsioone pidama ja esitama konsultatsiooniprotsessi kokkuvõtte REPowerEU peatükis, selgitades konsultatsioonide tulemusi ja seda, kuidas sidusrühmade panust arvesse võeti¹⁰.

17 Kuigi see võib pikendada aega, mis kulub REPowerEU peatükkide väljatöötamiseks ja esitamiseks, peame positiivseks sidusrühmade kaasamist riiklikul tasandil. Ei ole aga selge, millises ulatuses ja kuidas saaks komisjon sekkuda juhul, kui liikmesriik ei võta piisavalt arvesse sidusrühmade seisukohti ja muresid.

Rahastamine ja rahaeraldised

REPowerEU rahastamine

Ettepaneku artikkel 1, millega muudetakse taaste- ja vastupidavusraha määruse artiklit 14; artiklite 21a ja 21b lisamine; ettepaneku artiklid 2, 3, 4 ja 5; ettepaneku põhjendused 14–18 ja 20

Põhipunktid

- Rahastamise kogusumma ei ole kindel ja võib ulatuda 20 miljardist eurost 275 miljardi euroni
- Lisarahastamine (20 miljardit eurot) katab vaid väga väikese osa kogu investeerimisvajadusest
- Mõne liikmesriigi jaoks võivad laenukomponendi kasutamise stiimulid piiratud olla

¹⁰ Ettepaneku põhjendus 12 ja artikli 1 lõige 3.

18 Komisjoni hinnangul on vaja 210 miljardit eurot lisainvesteeringuteks REPowerEUsse, eelkõige selleks, et katta Venemaa fossiilkütuste impordi järkjärguline lõpetamine 2027. aastaks¹¹. Neid lisavajadusi kavatakse rahastada erinevatest allikatest, mille maksimaalne kasutada olev summa on 274,4 miljardit eurot:

- o 20 miljardit eurot toetusi ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) lubatud heitkoguste ühikute (LHÜ) enampakkumise kaudu;
- o kuni 26,9 miljardi euro ulatuses toetusi ühtekuuluvusfondide vabatahtlikest ülekannetest;
- o kuni 7,5 miljardi euro ulatuses toetusi maaelu arengu fondide vabatahtlikest ülekannetest;
- o kuni 220 miljardit eurot taaste- ja vastupidavusraha ülejäänud laenude kaudu.

19 Juhime tähelepanu sellele, et kõik need allikad, välja arvatud HKS LHÜd, on väljaspool komisjoni kontrolli, sest nad sõltuvad sellest, kas liikmesriigid kannavad vahendeid üle teistest poliitikavaldkondadest või kasutavad ülejäänud osa taaste- ja vastupidavusraha laenudest. Seega võib tegelikult kasutada olevate vahendite kogusumma olla märkimisväärselt väiksem ning ei ole kindel, kas see on piisav, et katta hinnanguliselt 210 miljardi euro suurune investeerimisvajadus.

Toetus HKS LHÜde enampakkumisest saadava uue tulu näol

20 Ettepaneku kohaselt rahastab komisjon osa REPowerEU toetustest, kogudes turustabiilsusreservis hoitavate HKS LHÜde enampakkumiselt 20 miljardit eurot (jooksehindades). See kataks vaid väikese osa hinnangulistest vajadustest.

21 HKS aitab oluliselt kaasa ELi kliimapoliitika eesmärgile vähendada kasvuhoonegaaside heidet, et saavutada 2030. ja 2050. aasta eesmärgid. Turustabiilsusreservi eesmärk on aidata HKS stabiliseerida, kõrvaldades liigsed LHÜd, kui neid on liiga palju, ja vabastades neid, kui neid on liiga vähe.

¹¹ Teabeleht „Financing REPowerEU“.

22 Oma 2020. aasta eriaruandes HKSi kohta¹² soovitasime komisjonil paremini suunata tasuta LHÜde eraldamist ja täiustada võrdlusaluste metoodikat. Ettepaneku kohaselt pikendaks otsuse (EL) 2015/1814 muutmine turustabiilsusreservi LHÜde praegust vastuvõtumäära kuni 2030. aastani ning võimaldaks vabastada mõned LHÜd ja neid enampakkumisel müüa, et luua taaste- ja vastupidavusrahastule lisatulu. Võttes arvesse hiljutisi kauplemismäärasid (80–100 eurot/tCO₂e), on 20 miljardi euro teenimiseks vaja 2030. aastaks ringlusesse lasta 200–250 miljonit LHÜd.

23 Turustabiilsusreservi kasutamine lisatulu saamiseks ja LHÜde tagasisuunamine turule nii suures koguses võib kahjustada reservi algset eesmärki toetada CO₂ hindu, samuti võib see häirida ELi HKSi turgu. Lisaks võib see vähendada stiimuleid alternatiivsete vahendite kaasamiseks kestlikesse investeringutesse.

Toetus ülekannetena ELi ühtekuuluvuspoliitika ja maaelu arengu fondidest

24 Ettepanekuga nähakse ette võimalus kanda täiendavalt kuni 7,5% liikmesriikide esialgsetest ühtekuuluvuspoliitika vahenditest taaste- ja vastupidavusrahastu raames ellu viidavate REPowerEU meetmete toetamiseks¹³. See tooks kaasa kuni 26,9 miljardit eurot, peamiselt ERFist. See lisasumma sõltuks olemasoleva mehhanismi täielikust kasutamisest, et kanda kuni 5% (17,7 miljardit eurot) ühtekuuluvuspoliitika vahenditest üle muudele otsese või kaudse eelarve täitmise alla kuuluvatele vahenditele. Ülekantud eraldisi kasutatakse loa andnud liikmesriigi kasuks.

25 Samuti võimaldab ettepanek kanda taaste- ja vastupidavusrahastusse üle 12,5% EAFRD vahenditest, mille ülemmäär on 7,5 miljardit eurot kõigis liikmesriikides.

26 Mõlemad täiendavad ülekanded oleksid vabatahtlikud. Asjaolu, et REPowerEU meetmed ei nõua riiklikku kaasrahastamist, võib motiveerida liikmesriike neid ülekandeid tegema. See võib aga kaasa tuua rahastamise ümberjaotamise liikmesriikide piirkondlikult tasandilt riiklikule tasandile, võttes arvesse, et nii ühtekuuluvuspoliitika vahendeid kui ka EAFRDd rakendatakse riiklike ja piirkondlike programmide kaudu, samas kui REPowerEU-l ei pruugi olla piirkondlikku komponenti. Seega ei pruugi piirkondlikud omavalitsused nende ülekannete tegemisega nõus olla.

¹² Eriaruanne 18/2020: „ELi heitkogustega kauplemise süsteem: lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist oleks tulnud paremini suunata“, soovitused 1 ja 2.

¹³ Ettepaneku artikli 2 lõige 5.

27 Lisaks nõutakse ettepanekus ja komisjoni suunistes, et ümberpaigutatud EAFRD vahendid aitaksid kaasa ÜPP eesmärkide saavutamisele. Sellega püütakse välistada riski, et ülekanded takistavad kõnealuste eesmärkide saavutamist. Ühtekuuluvuse valdkonnas ei ole selline vastavusseviimine siiski võimalik, välja arvatud juhul, kui ülekanne on juba partnerluslepingusse kirjutatud. Muudetud programmist üle kantud vahendid ei pruugi tingimata kaasa aidata selle programmi eesmärkide saavutamisele.

28 Sellest tulenevalt sõltub ühtekuuluvuspoliitika ja maaelu arengu vahendite vabatahtlik ülekandmine taaste- ja vastupidavusrahastusse poliitilisest valikust, mis võib vähendada vahendite kättesaadavust muude ühtekuuluvuse ja maaelu arengu eesmärkide jaoks.

Laenutoetus taaste- ja vastupidavusrahastu ülejäänud laenude kaudu

29 Komisjon teeb ka ettepaneku rahastada REPowerEU meetmeid taaste- ja vastupidavusrahastu ülejäänud laenudest. Taaste- ja vastupidavusrahastu raames laenudeks kättesaadavaks tehtud 385,8 miljardist eurost on liikmesriigid seni taotlenud 165 miljardit eurot, mis jätab REPowerEU-le kättesaadavaks kuni 220 miljardit eurot. Kuna seni on laene taotlenud ainult seitse liikmesriiki ja teised võivad seda teha kuni 31. augustini 2023¹⁴, võib REPowerEU meetmete jaoks kasutada olevate laenude summa veel märkimisväärselt väheneda.

30 Selleks et komisjon saaks teavet olemasolevate laenude osakaalu kohta, peaksid kõik liikmesriigid teatama oma kavatsusest esitada laenu taotlus hiljemalt 30 päeva jooksul pärast muudetud määruse jõustumist. Selle teabe esitamine oleks siiski vaid soovituslik. Seega ei oleks tegelikult kasutada olev summa teada enne laenu taotluste esitamise tähtaega 31. augustil 2023.

31 See, kas liikmesriigid kasutavad ülejäänud laene või mitte, sõltub mitmest tegurist, eelkõige laenu tingimustest, vajadusest täiendada rahastamise järele ja valitsemissektori võla suhtest SKPsse. Sellest tulenevalt on tõenäoline, et laenude atraktiivsus on erinev. Üldjuhul võib eeldada, et liikmesriigid, kellel on ELi pakutavatest soodsamad laenu tingimused, ei kasuta laenu võtmise võimalust.

¹⁴ Määruse 2021/241 artikkel 14.

Rahalised eraldised

Ettepaneku artikkel 1, millega muudetakse taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artiklit 14; artiklite 21a ja 21b lisamine; ettepaneku artiklid 2, 3, 4 ja 5; ettepaneku põhjendused 14–18 ja 20

Põhipunktid

- Toetuste ja laenude andmise põhimõtte ei ole otseselt seotud REPowerEU eesmärkidega
- Taaste- ja vastupidavusrahastu laenude ülejäänud osa jaotusmehhanism ei ole veel selge

Toetuste eraldamine

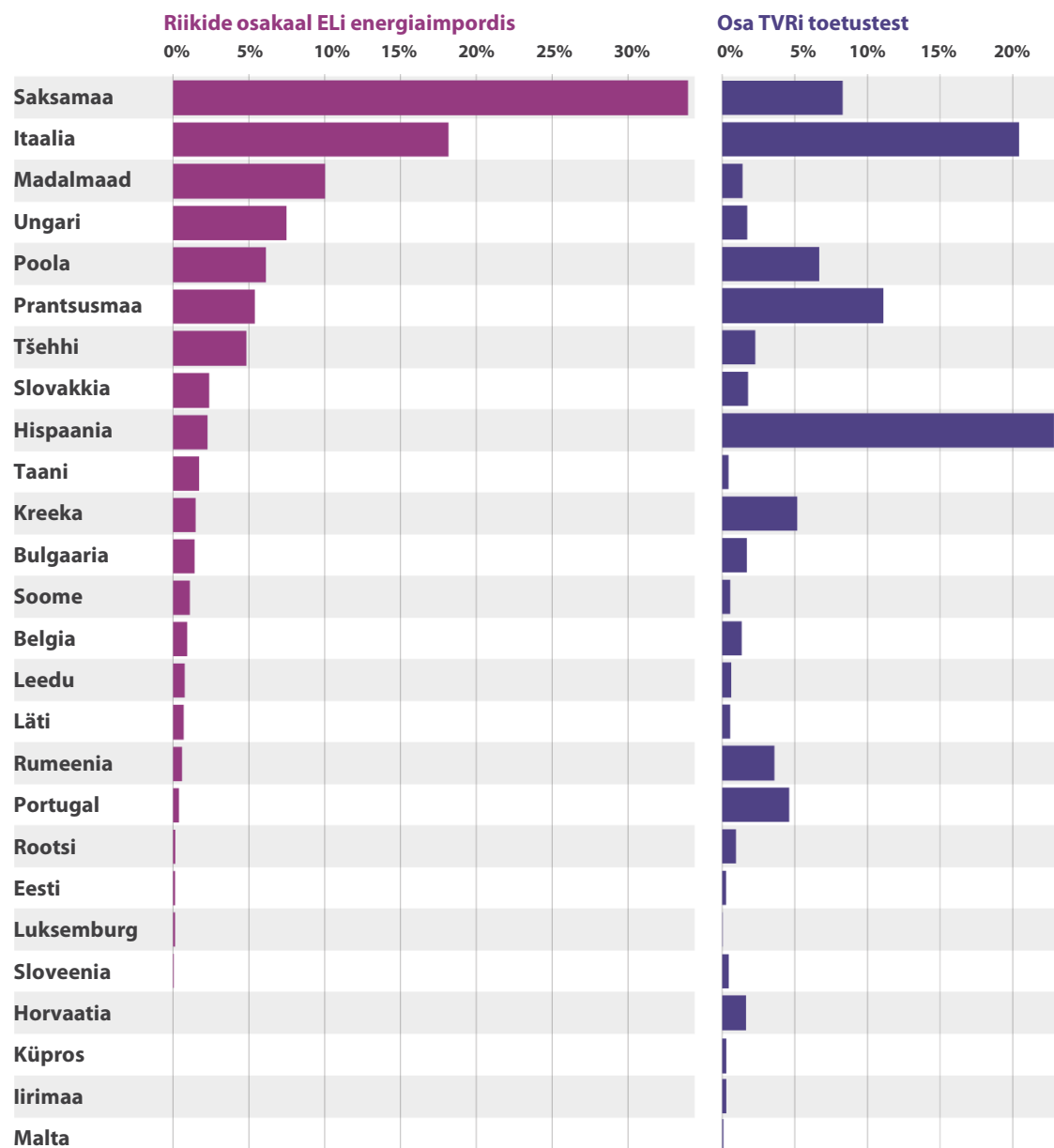
32 Ettepaneku¹⁵ kohaselt arvutatakse liikmesriikide toetuste osakaal määruse (EL) 2021/241 artiklis 11 määratletud taaste- ja vastupidavusrahastu jaotamis põhimõtte alusel. Selle tulemusena eraldataks 70% toetussummast, võttes aluseks iga liikmesriigi rahvaarv, SKP pöördväärtus elaniku kohta ja töötuse määr. Ülejäänud 30% jaotatakse vastavalt rahvaarvule, SKP pöördväärtusele elaniku kohta ning võrdses osas reaalse SKP muutusele 2020. aastal ja reaalse SKP agregeeritud muutusele ajavahemikul 2020–2021.

33 Seetõttu ei ole kavandatud jaotuspõhimõtte otseselt seotud REPowerEU investeerimisvajadustega ega selle eesmärkidega vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja mitmekesistada energiavarustust. Näiteks ei võeta selles arvesse energiasõltuvuse määr¹⁶, eelkõige sõltuvust Venemaast, mis on liikmesriigiti väga erinev (vt [joonis 1](#)), ega taastuvate energiaallikate osakaalu iga liikmesriigi energiaallikate jaotuses, mis jääb vahemikku 10–90%.

¹⁵ Muudetud määruse (EL) 2021/241 artikli 21 punkti a lõige 2.

¹⁶ Energiasõltuvuse määr näitab energia osakaalu, mida majandus peab importima.

Joonis 1. Riikide osakaal ELi energiainpordis Venemaa Föderatsioonist vs. hinnanguline osa toetusest, kasutades taaste- ja vastupidavusraha (TVR) jaotamispõhimõtet

* Austria kohta ei ole teave kättesaadav.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda allikate <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/bloc-2c.html?lang=en> ja https://ec.europa.eu/info/files/updated-member-states-grant-allocation-based-eurostat-outturn-data-2020-and-2021_en põhjal.

Laenude jagamine

34 Ettepanekuga ei muudeta määruse (EL) 2021/241 artikli 14 lõikega 5 reguleeritud laenukomponendi jaotusvalemit. Seega võib iga liikmesriik taotleda laenu kuni 6,8% ulatuses oma 2019. aasta kogurahvatulust. Nagu ka toetuste puhul, ei ole laenu andmine seotud REPowerEU eesmärkidega.

35 Taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega nähakse ette võimalus suurendada laenude summat erandlikel asjaoludel. Koosõlas artikli 14 lõike 6 kohta esitatud muudatusettepanekuga tuleks sellise suurendamise puhul võtta arvesse taotluse esitanud liikmesriigi vajadusi ning teiste liikmesriikide kavandatud või juba esitatud taotlusi. Praktikas võimaldab see taaste- ja vastupidavusrahastu laenukomponendi ülejäänud osa ümber jaotada teistele liikmesriikidele.

36 Ei ole selge, kuidas laenujääk liikmesriikide vahel jaotatakse, kuna muudetud artikli 14 lõikes 6 on sätestatud üksnes juhtpõhimõtted (võrdne kohtlemine, solidaarsus, proportsionaalsus ja läbipaistvus), täpsustamata, kuidas neid tegelikkuses rakendatakse.

REPowerEU peatükid

Ettepaneku artikkel 1, millega lisatakse uus artikkel 21c, ning põhjendused 4–8, 10–11 ja 13–14

Põhipunktid

- REPowerEU peatükkide esitamine ei ole kohustuslik
- Mõne REPowerEU meetme üldine erand olulise kahju ärahoidmise põhimõttest kujutab endast ohtu taaste- ja vastupidavusrahastu keskkonnahoidlikele eesmärkidele
- Piiriülestel algatustel on eesmärkide saavutamisel võtmeroll, kuid neid ei pruugita süstemaatiliselt REPowerEU peatükkidesse lisada
- Hindamiseks kuluv aeg tähendab, et vahendeid ei saa tõenäoliselt kasutada enne 2023. aasta lõppu
- Uus kriteerium REPowerEU peatükkide hindamiseks jätab ruumi kvalitatiivsele hinnangule

REPowerEU peatükkide esitamise protsess

37 Määrusega (EL) 2021/241 on kehtestatud tingimused, mille alusel võib liikmesriik oma taaste- ja vastupidavuskava muuta¹⁷. **Tabelis 1** esitame ülevaate taaste- ja vastupidavuskava muutmise võimalikest põhjustest, mis on sätestatud määruses (EL) 2021/241.

Tabel 1. Asjaolud, mis võimaldavad taaste- ja vastupidavuskava muuta

Muudatuse liik	Muudatuse põhjus	Määruse (EL) 2021/241 säte
Üldine muudatus	Taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite lõpliku eraldise arvutamise tulemusena korrigeeritakse asjaomasele liikmesriigile eraldatavat eraldist üles- või allapoole	Artikli 11 lõige 2
	Liikmesriik taotleb (täiendavat) laenu	Artikli 14 lõige 4
	Liikmesriik taotleb muudatust selle alusel, et taaste- ja vastupidavuskava vahe-eesmärgid ja sihid ei ole objektiivsete asjaolude tõttu enam saavutatavad	Artikli 21 lõige 1
REPowerEU peatükid*	Liikmesriik teeb ettepaneku REPowerEU meetmete võtmiseks ja taotleb määruse (EL) 2021/241 artiklis 21a osutatud lisarahastamist.	Artikkel 14
	Liikmesriik teeb ettepaneku REPowerEU meetmete võtmiseks ning teeb ühtekuuluvuse või EAFRD vahendite ülekande	Artikkel 18
	Liikmesriigid võivad taotleda laenuetoetuse suurendamist summas, mis ületab 6,8% 2019. aasta kogurahvatulust	Artikli 14 lõige 6

* Esitamine on kohustuslik mis tahes üldiste muudatuste korral.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

38 Liikmesriigid, kes esitavad taotluse oma taaste- ja vastupidavuskavade muutmiseks pärast ettepaneku jõustumist, oleksid kohustatud lisama REPowerEU peatüki. Liikmesriigid, kes sellist taotlust ei esita, ei oleks aga kohustatud ka REPowerEU peatükki esitama. See võib kahjustada REPowerEU eesmärkide saavutamist.

¹⁷ Määruse (EL) 2021/241 artikkel 21.

REPowerEU peatükkide sisu

Riigipõhised soovitused

39 Määruses (EL) 2021/241 on sätestatud, et taaste- ja vastupidavuskavad peaksid aitama lahendada kõiki probleeme või märkimisväärse osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud Euroopa poolaasta raames vastu võetud asjaomastes riigipõhistes soovitustes¹⁸.

40 2022. aasta riigipõhistes soovitustes¹⁹ osutatakse muu hulgas liikmesriikide ees seisvatele energiaprobleemidele. 2021. aastal ei esitanud komisjon ühtegi riigipõhist soovitust, vaid ainult soovitusi liikmesriikide eelarveseisundi kohta stabiilsuse ja kasvu pakti alusel²⁰.

41 Kuna ettepanekuga ei muudeta määruse (EL) 2021/241 kehtivaid sätteid riigipõhiste soovituste kohta, peavad liikmesriigid, kes esitavad REPowerEU peatüki, ikkagi tõendama, et nende muudetud taaste- ja vastupidavuskavades käsitleti kõiki sel ajal esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või osa neist. Kui 2022. aasta energiaga seotud riigipõhised soovitused (nt energiatõhususe suurendamine, energiavarustuse mitmekesistamine või energiataristu arendamine) vastavad REPowerEU eesmärkidele, siis energiaga mitteseotud riigipõhised soovitused (nt need, mis on seotud pensionide, maksustamise või eelarvepoliitikaga) jäävad nende peatükkide kohaldamisalast välja ja seetõttu jääb ebaselgeks, kuidas neid käsitletakse.

42 Samuti märgime, et määruses (EL) 2021/241 ja ettepanekus ei ole kindlaks määratud, mis on riigipõhiste soovituste puhul „asjakohane“ või „suur osa“. See sõltub komisjoni ja asjaomase liikmesriigi vahelistest aruteludest, võttes arvesse liikmesriigile kättesaadavaid vahendeid. Riigipõhiste soovituste käsitlemise ulatuse hindamine on seega otsustuse küsimus.

¹⁸ Määruse (EL) nr 2021/241 artiklid 18–19 ja V lisa.

¹⁹ 2022 European Semester: Country-Specific Recommendations / Commission Recommendations.

²⁰ Country-Specific Recommendations for 2019, 2020 and 2021: A tabular comparison and an overview of implementation, lk 2.

Põhimõte „ei kahjusta oluliselt“

43 Määrus (EL) 2021/241 ei võimalda lisada taaste- ja vastupidavuskavasse meetmeid reformide ja investeerimisprojektide rakendamiseks, kui need võivad keskkonda oluliselt kahjustada (põhimõte „ei kahjusta oluliselt“).

44 Ettepanekuga kehtestatakse erand sellest põhimõttest meetmete puhul, mis parandavad energiataristut ja -rajatise, et rahuldada vahetuid varustuskindluse vajadusi.

45 Mõistame, et kõnealustel meetmetel on tõenäoliselt mõju keskkonnale ning et energiavarustuse kindluse eesmärgi ning keskkonna- ja kliimaprobleemide lahendamise vahel tuleb teha kompromiss, vähemalt lühikeses perspektiivis. Võttes aga arvesse taaste- ja vastupidavusrahu suurt tähelepanu roheliste eesmärkidele ja kliimale, võib erandi tegemine olulise kahju ärahoidmise põhimõttest seada ohtu ühe selle põhiväärtusest. Seega võib olla kasulik vähemalt viidata potentsiaalselt kahjulike meetmete mõjule, et valida välja meetmed, mille keskkonna- ja kliimamõju on vastuvõetav, arvestades lisaväärtust, mida need eeldatavalt annavad REPowerEU eesmärkidele.

Piiriülesed projektid

46 Ettepaneku kohaselt sobivad piiriülesed projektid ja piiriülesed meetmed eriti hästi REPowerEU eesmärkide saavutamiseks²¹. See kehtib eelkõige projektide kohta, mille eesmärk on parandada energiaühendust liikmesriikide vahel, et suurendada energiavarustuse kindlust ja mitmekesisust.

47 Seni on heakskiidetud taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate piiriüleste projektide arv olnud piiratud ja ettepanek ei sisalda konkreetseid meetmeid selliste projektide stimuleerimiseks. Lisaks takistab asjaolu, et REPowerEU peatükke võib esitada eri aegadel, veelgi piiriüleste projektide lisamist taaste- ja vastupidavuskavadesse.

²¹ Vt ettepaneku seletuskiri.

48 Hoolimata nende strateegilisest tähtsusest REPowerEU eesmärkide saavutamisel, märgime, et piiriüleste projektide või TEN-E prioriteetsete projektide piiriüleste lõikude puhul esineb sageli viivitusi. Ligi kümme aastat pärast kavandatud tähtaega on näiteks ELi elektrituru integreerimine piiriüleste võrkudevaheliste ühenduste ebapiisava võimsuse tõttu puudulik²².

49 Piiriüleste projektide kavandamisel ja rakendamisel tekkivad konkreetsed probleemid rõhutavad vajadust esitada REPowerEU rahastamiseks valmis projektid, võttes arvesse ka taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise tähtaega. See võib viia selleni, et strateegilised piiriülesed projektid ei sisaldu taaste- ja vastupidavuskavades.

REPowerEU peatükkide hindamine

Hindamise kord ja ajastus

50 REPowerEU peatükkide hindamise kord järgib üldjuhul oma algses vormis taaste- ja vastupidavuskavades kasutatud korda:

- komisjon hindab iga taaste- ja vastupidavuskava kahe kuu jooksul pärast seda, kui liikmesriik on selle esitanud. Liikmesriigi nõusolekul võib seda tähtaega vajaduse korral mõistliku aja võrra pikendada²³. Kui taaste- ja vastupidavuskava on saanud positiivse hinnangu, esitab komisjon nõukogu rakendusotsuse ettepaneku.
- Ettepaneku põhjal peaks nõukogu nelja nädala jooksul nõukogu rakendusotsuse taaste- ja vastupidavuskava kohta heaks kiitma²⁴.
- Pärast nõukogu heakskiidu saamist sõlmib komisjon liikmesriigiga rakenduskokkuleppe, mis hõlmab rakendamise tehnilisi aspekte, nagu ajakava, vahe-eesmärkide ja sihtide täiendavad vaheetapid ning alusandmete juurdepääsu kord.

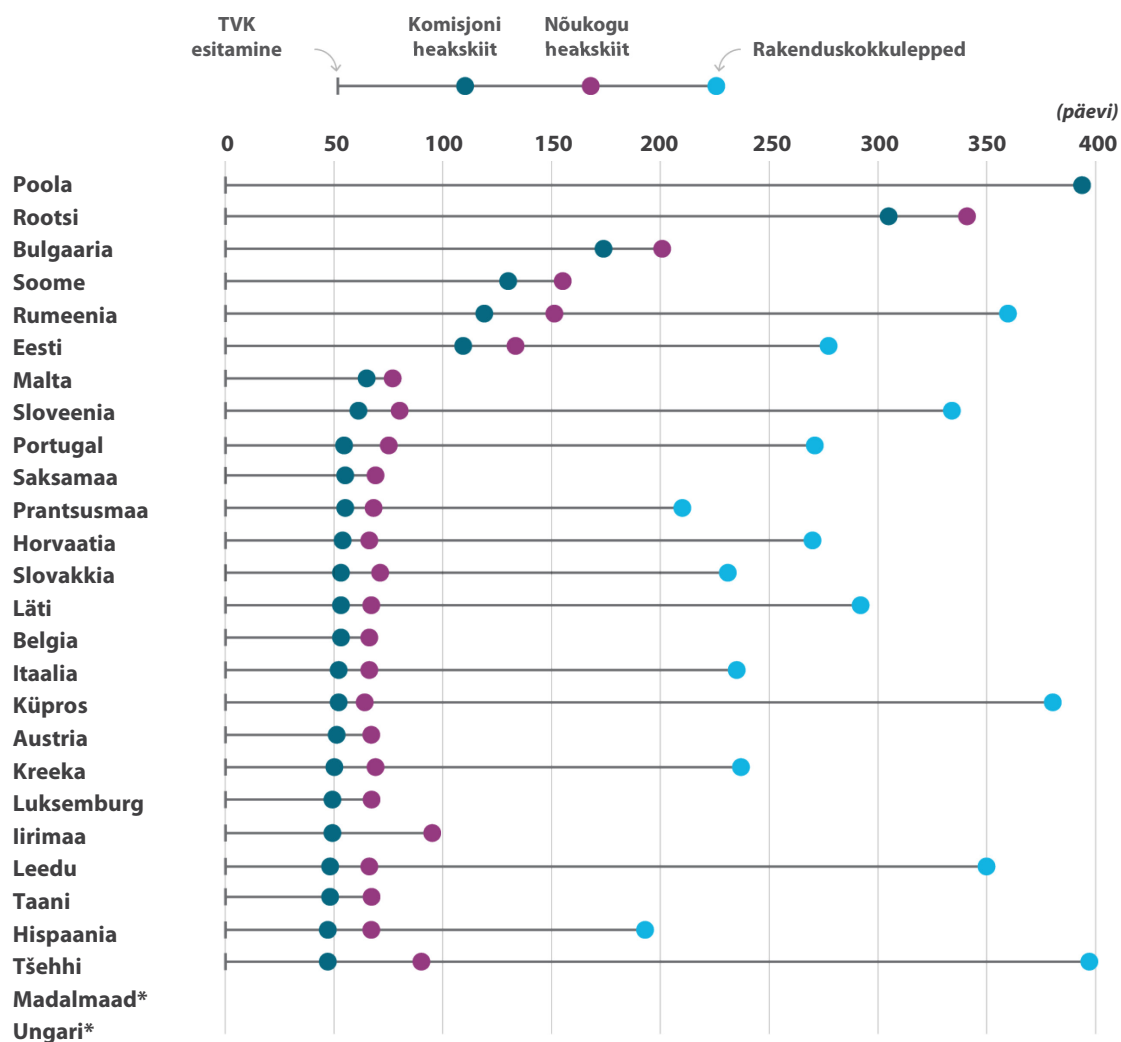
51 Seisuga 4. juuli 2022 on kõik liikmesriigid oma taaste- ja vastupidavuskavad esitanud, kuid ainult 14 on allkirjastanud rakenduskokkuleppe. Nende 14 riigi puhul kulus taaste- ja vastupidavuskava esitamisest kuni rakenduskokkuleppe allkirjastamiseni keskmiselt umbes 9 kuud (vt [joonis 2](#)).

²² ACERi 2020. aasta turujärelevalve aruanne – elektri hulgimüügituru maht.

²³ Määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõige 1.

²⁴ Määruse (EL) 2021/241 artikkel 20.

Joonis 2. Taaste- ja vastupidavuskavade (TVK) esitamise ja rakenduskokkuleppe allkirjastamise vaheline aeg

* Ungari ja Madalmaad esitasid oma taaste- ja vastupidavuskavad alles hiljuti ning komisjonis on nende hindamine veel pooleli.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

52 Lisaks, nagu eespool nenditud, ei täpsustata ettepanekus REPowerEU peatükkide esitamise kuupäeva. Selles on üksnes märgitud: „Taaste- ja vastupidavuskavad, mis esitatakse komisjonile pärast [käesoleva muutmismääruse jõustumist], peavad sisaldama REPowerEU peatükki.“²⁵

²⁵ Muudetud määruse (EL) 2021/241 artikkel 21c.

53 Selge ajakava puudumine REPowerEU peatükkide esitamiseks ja nende hindamisele kuluv aeg mõjutaks negatiivselt REPowerEU rahastamise õigeaegsust. Isegi kui eeldada, et REPowerEU peatükkide hindamine võtab vähem aega kui taaste- ja vastupidavuskavade esialgne hindamine, on ebatõenäoline, et muudetud rakenduskokkulepe allkirjastataks enne 2023. aasta keskpaika või et rahastamine oleks kättesaadav enne 2023. aasta lõppu.

REPowerEU peatükkide hindamise kriteerium ja järjestussüsteem

54 Komisjoni hinnang taaste- ja vastupidavuskavadele ja uutele REPowerEU peatükkidele põhineb mitmel kriteeriumil neljas eri kategoorias (asjakohasus, tulemuslikkus, tõhusus ja sidusus)²⁶.

55 Komisjon lisab oma ettepanekus täiendava kriteeriumi REPowerEU peatükkides sisalduvate investeeringute ja reformide hindamiseks ning loetleb konkreetsed elemendid, mida tuleks arvesse võtta (vt [tabel 2](#)).

Tabel 2. REPowerEU peatükkide hindamine

Kriteerium	Hindamisel arvesse võetavad elemendid
„Meetmed [...] peaksid aitama tõhusalt kaasa liidu kui terviku varustuskindlusele, eelkõige energiavarustuse mitmekesistamise või fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise kaudu enne 2030. aastat.“	<p>„Kavandatud meetmete rakendamine peaks aitama</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. märkimisväärselt kaasa energiataristu ja -rajatiste parandamisele, et rahuldada nafta ja gaasi varustuskindluse vahetuid vajadusi, eelkõige selleks, et võimaldada tarneallikate mitmekesistamist liidu kui terviku huvides; 2. märkimisväärselt suurendada hoonete energiatõhusust, vähendada tööstuse CO₂ heidet ning suurendada biometaani ja taastuvallikatest toodetud või vähese CO₂ heitega vesiniku tootmist ja kasutuselevõttu ning taastuenergia osakaalu; 3. kõrvaldada energiataristu kitsaskohti, eelkõige rajades piiriüleseid ühendusi teiste liikmesriikidega, või toetama heitevaba transporti ja selle taristut, sealhulgas raudteed; 4. märkimisväärselt kaasa tööjõu ümberkvalifitseerimisele ja roheliste kutseoskuste omandamisele ning väärtusahelate edendamisele rohepöördega seotud oluliste materjalide ja olulise tehnoloogia puhul“;

²⁶ Määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõige 3.

Kriteerium	Hindamisel arvesse võetavad elemendid
	<p>5. kas meetmed ja selgitus [...] täiendavad üksteist ja aitavad märkimisväärselt kaasa liidu energiavarustuse mitmekesistamisele või fossiilkütustest sõltuvuse vähendamisele enne 2030. aastat koos järgmisega:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ juba vastu võetud nõukogu rakendusotsustes sätestatud meetmed ja ○ muud REPowerEU eesmärkide saavutamist toetavad meetmed, mida rakendatakse 1. veebruarist 2022 kuni 31. detsembrini 2026 ilma rahastu rahalise toetuseta.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ettepaneku põhjal.

56 Kõigi REPowerEU kriteeriumide hindamiskaala on esitatud hindamissuunistes²⁷. Ettepaneku kohaselt hindab komisjon peatükke skaalal „A“ (kõige kõrgem) kuni „C“ (kõige väiksem). Selleks, et taaste- ja vastupidavuskava saaks üldise positiivse hinnangu, peab aga REPowerEU kriteerium saama hinde „A“ (vt [tabel 3](#)).

Tabel 3. REPowerEU peatükkide hindamiskaala

Kriteerium	Võimalik hinnang meetme panusele	Minimaalne nõutav hinne
„Meetmed [...] peaksid aitama tõhusalt kaasa liidu kui terviku varustuskindlusele, eelkõige energiavarustuse mitmekesistamise või fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise kaudu enne 2030. aastat.“	<p>A: suures ulatuses</p> <p>B: mõõdukas ulatuses</p> <p>C: väikeses ulatuses</p>	A

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ettepaneku põhjal.

57 Nagu märkisime oma arvamuses taaste- ja vastupidavusrahastu kohta²⁸, ei ole kriteeriumi ja hindamiselementide sõnastus alati konkreetne („märkimisväärselt kaasa aitama“, „energiatõhusust suurendama“). Lisaks puudub ettepanekus selge määratlus selle kohta, mida tähendab „meetmed, mis aitavad kaasa energiavarustuse kindluse või fossiilkütustest sõltuvuse vähendamise eesmärkide saavutamisele suures/mõõdukas/väikeses ulatuses“. Seega oleks tegemist kvalitatiivse hinnanguga, millega kaasneksid riskid seoses taaste- ja vastupidavuskavade võimaliku mõjuga ja nende hindamise järjepidevusega eri liikmesriikides.

²⁷ Muudetud määruse (EL) 2021/241 V lisa.

²⁸ Arvamus nr 6/2020 ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend (COM(2020) 408).

58 Siiani on komisjon hinnanud taaste- ja vastupidavuskavasid üldjuhul nende endi tulemuste põhjal, ilma liikmesriikide vahel võrdlevat analüüsi tegemata. Seda lähenemisviisi kohaldatakse veelgi tõenäolisemalt taaste- ja vastupidavuskavade muudatuste, sealhulgas REPowerEU peatükkide suhtes, kuna liikmesriigid ei esita neid üheaegselt. Samuti vähendab see tõenäosust, et tehakse kindlaks ja edendatakse piiriüleseid projekte (vt *Piiriülesed projektid*), millel on keskne roll REPowerEU eesmärkide saavutamisel ja millele kolmandas hindamiselemendis sõnaselgelt osutatakse. Lisaks kujutab võrdleva analüüsi puudumine endast riski REPowerEU peatükkide hindamise sidususe seisukohast ja piirab strateegilise vaatenurga ulatust küsimuses, kas kõnealustes peatükkides esitatud meetmed aitavad tõenäoliselt kaasa REPowerEU üldiste eesmärkide saavutamisele.

59 Peame positiivseks otsust viitamist vastastikusele täiendavusele viimases hindamiselemendis ja liikmesriikide kohustust anda põhjalik ülevaade kõigist asjakohastest meetmetest, olenemata rahastamisallikast. Muudest, eelkõige riiklikest allikatest rahastatavad meetmed jäävad aga taaste- ja vastupidavusrahastu kontrollimehhanismidest välja ning neid võib igal ajal muuta või tühistada. See piirab kõnealuse hindamiselemendi kasulikkust.

Aruandlus, seire ja hindamine

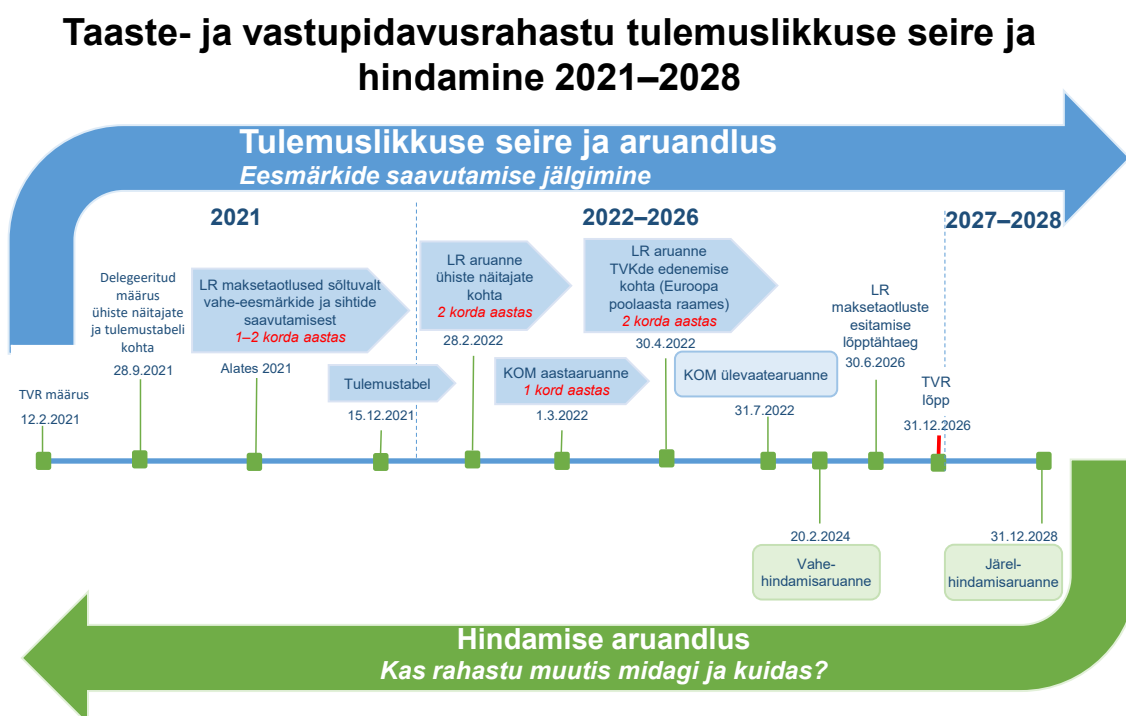
Ettepaneku artikkel 1, millega lisatakse uus artikkel 21d, põhjendus 21 ja I lisa, ning finantsseelgituse punkt 1.4.4

Põhipunktid

- Suuniste puudumine aruandluse kohta võib kahjustada REPowerEU nõuetekohast järelevalvet ja hindamist
- Kavandatud näitajad ei sobi REPowerEU eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude jälgimiseks
- Taaste- ja vastupidavusrahastu vahehindamise aruanne 2024. aastal koostatakse liiga vara selleks, et anda teavet REPowerEU meetmete rakendamise kohta

60 Määruses (EL) 2021/241²⁹ on sätestatud liikmesriikide ja komisjoni aruandluskohustus taaste- ja vastupidavusrahastu eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta, mida mõõdetakse ühiste näitajate kogumi alusel³⁰; kindlaks määratud aja järel on vaja koostada sõltumatu hindamisaruanne taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise kohta. Ettepaneku kohaselt kohaldatakse REPowerEU peatüki investeeringute ja reformide suhtes sama järelevalvekorda mis taaste- ja vastupidavuskava muude meetmete suhtes. *Joonisel 3* antakse ülevaade määruse (EL) 2021/241 kohasest aruandlus-, seire- ja hindamiskorrast.

Joonis 3. Taaste- ja vastupidavusrahastu tulemuslikkuse seire ja hindamine 2021–2028

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

²⁹ Määruse (EL) 2021/241 artiklid 27, 30 ja 31.

³⁰ Delegeeritud määrus (EL) 2021/2106, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu, ning määratakse kindlaks ühised näitajad ning taaste ja vastupidavuse tulemustabeli üksikasjalikud elemendid.

Aruandlus REPowerEU peatükkide elluviimise kohta

61 Ettepanekus korratakse, et taaste- ja vastupidavusrahastu raames kehtivat aruandluskorda tuleks laiendada ka REPowerEU peatükile.

62 Peame kiiduväärseks asjaolu, et komisjon teeb ettepaneku lisada praegusesse taaste- ja vastupidavusrahastu aruandlussüsteemi REPowerEU-d käsitlev aruandlus. Selle taustal märgime, et komisjon peab andma täiendavaid suuniseid liikmesriikide aruannete sisu ning nendes sisalduva teabe kogumise, analüüsimise ja kontrollimise kohta. Aruandlus peab sisaldama kogu teavet, mis on vajalik REPowerEU peatükkide meetmete nõuetekohaseks seireks ja hindamiseks, ning sellega seotud viivitusi ja puudusi, sealhulgas pettuse ja muude eeskirjade eiramiste ohtu, tuleb vältida või nõuetekohaselt leevendada.

63 Sellega seoses on oluline luua tõhusad pettustest teatamise mehhanismid, mis võimaldavad ELi finantshuvide kaitse pidevat jälgimist ja järelevalvet³¹. Seni ei ole liikmesriikidel olnud kohustust teatada komisjonile taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud pettusekahtlustest samamoodi nagu muude ELi kavade puhul³².

Komisjoni tehtav järelevalve

64 REPowerEU peatükkides sisalduvate meetmete suhtes on plaanis kohaldada sama järelevalvekorda mis kõigi muude taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete suhtes. See kord põhineb 14 ühisel näitajal, mille alusel antakse aru taaste- ja vastupidavusrahastu eesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest³³, ning see sisaldab sotsiaalkulutuste aruandluse meetodikat³⁴.

³¹ Vt [Euroopa Kontrollikoja arvamus nr 6/2020](#), punkt 23.

³² Liikmesriikide ametiasutused teatavad kahtlustatavatest või toime pandud pettusejuhtumitest (ja muudest rikkumistest) OLAFi, kasutades selleks OLAFi pettusevastase teabe vahetamise platvormi kaudu kättesaadavaks tehtud rikkumisjuhtumite haldamise süsteemi (IMS).

³³ [Delegeeritud määrus \(EL\) 2021/2106](#), millega määratakse kindlaks ühised näitajad ning taaste ja vastupidavuse tulemustabeli üksikasjalikud elemendid.

³⁴ [Delegeeritud määrus \(EL\) 2021/2105](#), millega täiendatakse määrust (EL) 2021/241 ning määratakse kindlaks sotsiaalkulude aruandluse meetodika.

65 Lisaks peab komisjon ettepaneku kohaselt jälgima REPowerEU peatükkidega seotud edusamme ja saavutusi järgmiste tulemusnäitajate abil³⁵:

- o REPowerEU peatükki sisaldavate muudetud kavade arv, mille komisjon on heaks kiitnud (väljund);
- o elluviidud REPowerEU peatükkides sisalduvate meetmete arv (tulemus);
- o üldine panus REPowerEU eesmärkide saavutamisse ja eelkõige ELi Venemaa gaasist sõltuvuse järkjärguliseks kaotamiseks (tulemus);
- o asjaomastes peatükkides järgitud REPowerEU eesmärgid, mis on saavutatud muu hulgas tänu saadud rahalisele toetusele (mõju).

66 Märgime siiski, et kavandatud näitajad ei vasta täielikult REPowerEU eesmärkidele ega sobi selle tulemuslikkuse mõõtmiseks. Esimene näitaja on väljundnäitaja, mis ei ole otseselt seotud REPowerEU ettepaneku ega taaste- ja vastupidavusraha eesmärkidega. Teine näitaja mõõdab küll REPowerEU tulemusi, kuid on eesmärkidega seotud üksnes kaudselt. Kolmas ja neljas näitaja on otseselt seotud REPowerEU eesmärkidega, kuid nende hindamine on keeruline, sest need põhinevad lihtsal põhjus-tagajärje suhtel, mida tegelikkuses ei pruugi esineda – nimelt et eesmärkide saavutamine on seotud üldise rahalise toetuse või rahalise toetuse mahuga.

67 14 ühisest näitajast nelja on võimalik kasutada REPowerEU peatükkides esitatud meetmete puhul: „säät primaarenergia aastases tarbimises“, „taastuenergia jaoks paigaldatud täiendav tegevusvõimsus“, „alternatiivkütuste taristu (tankimis-/laadimispunktid)“, „haridus- või koolitussüsteemis osalejate arv“. Ühisel näitajal ei hõlma aga kõiki REPowerEU aspekte, nagu kestliku biometaanitootmine ja kasutuselevõtt või tööstuse CO₂-heite vähendamine.

68 Järelevalvesüsteem peaks kindlaks tegema selge seose näitajate ja eesmärkide, samuti kavandatud vahe-eesmärkide ja sihtide vahel³⁶. Selleks et hõlbustada REPowerEU meetmete rakendamise järelevalvet ja hindamist ning aidata liikmesriikidel tõhusalt kasutada oma ressursse ELi ühiste energiaeesmärkide saavutamiseks, peaks komisjon näitajad piisavalt üksikasjalikult kindlaks määrama. See tagaks ka eri liikmesriikide andmete võrreldavuse ja koondamise.

³⁵ Ettepanekule lisatud finantselgituse punkt 1.4.4.

³⁶ Parema õigusloome suunised, SWD(2017) 350.

69 Samuti tuleb märkida, et kuigi REPowerEU eesmärk vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja mitmekesistada energiavarustust on mõõdetav³⁷, ei kvantifitseerita ettepanekus selle üldeesmärgi oodatavaid tulemusi ELi tasandil, välja arvatud niivõrd, kui võrd selles viidatakse liidu 2030. aasta kliimaeesmärkidele ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgile.

70 Liikmesriikide tasandil tuleks muudetud määruse (EL) 2021/241 artiklis 21c selgitada, kuidas aitaksid meetmed kaasa REPowerEU eesmärkide saavutamisele; samuti tuleks energiasääst kvantifitseerida.

71 Komisjoni suunistes³⁸ liikmesriikidele nõutakse, et nad tõendaksid oma REPowerEU peatükkides, et vastavad investeeringud ja reformid aitavad saavutada REPowerEU eesmärke, mõõtes järgmist:

- o Venemaalt pärit gaasi või fossiilkütuste impordi eeldatav vähenemine ja eeldatav energiatarbimise vähenemine,
- o võrgutaristu ajakohastamine, et soodustada detsentraliseerimist, turgude integreerimist või varustuskindluse suurendamist.

72 Peame kiiduväärseks kavatsust mõõta REPowerEU peatükkides esitatud meetmete võimalikku mõju ja anda selle kohta aru. Kavandatud näitajad hõlmavad aga üksnes mõningaid REPowerEU eesmärke ning ainus kohustuslik kvantifitseeritud hinnang oleks seotud Venemaalt pärit gaasi impordi vähenemisega.

Hindamine

73 Määruse (EL) 2021/241 kohaselt tuleb 20. veebruariks 2024 koostada sõltumatu vahehindamise aruanne taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise kohta ning 31. detsembriks 2028 sõltumatu järelhindamise aruanne. Vahehindamises tuleks uurida, kui hästi on taaste- ja vastupidavusrahastu saavutanud oma eesmärgid, kui tõhusalt on kasutatud selle vahendeid ja milline on olnud selle lisaväärtus. Vajaduse korral tuleks vahehindamisele lisada ettepanek määruse muutmiseks. Järelhindamises tuleks anda taaste- ja vastupidavusrahastule üldine hinnang ja võtta arvesse selle pikaajalist mõju.

³⁷ Parema õigusloome vahendid, lk 110.

³⁸ Guidance on Recovery and Resilience Plans in the context of REPowerEU, lk 27.

74 Vahehindamise aruanne sisaldab tõenäoliselt vähe teavet REPowerEU meetmete rakendamise kohta, kuna esimesed REPowerEU vahendid makstakse tõenäoliselt välja alles 2023. aasta lõpus, sõltuvalt sellest, kui kaua kulub aega ettepaneku vastuvõtmiseks vajaliku seadusandliku menetluse lõpuleviimiseks ning seejärel muudetud taaste- ja vastupidavuskavade hindamiseks.

Kontrollikoda võttis käesoleva arvamuse vastu 21. juulil 2022. aastal Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Klaus-Heiner Lehne